

MOBILIZACIJA NARODNE GARDE NAZNANJENA

Roosevelt podpisal za-
devni zakon

VEZ 50,000 MOZ PRI-
ZADETIH

Hyde Park, N. Y., 29. avg. — Predsednik Roosevelt bo kmalu predljud mobilizacijo narodne garde v smislu v kongresu sprejetega zakona, ki mu daje to oblast in katerega je sinoči podpisal. Po tem zakonu predsednik lahko pošlje narodno gardo v kakršni koli hemisferi, ameriške posejane zunaj te hemisfere in na Filipinsko otočje.

Washington, D. C., 29. avg. — Vojni departament je sinoči naznanil, da so bili že storjeni koraki glede mobilizacije narodne garde. Okrog 55,000 častnikov in mož se bo začelo vezovati 15. septembra. To silo tvorijo štiri bojne divizije, štiri letalski oddelki in več enot topniške in artiljerijske.

Vojni departament je poizvedel, da imajo 75,000 članov narodne garde v aktivno službo do 1. septembra. Če bo načrt obveze vojaške službe sprejet tudi v kongresni zbornici in po zakonu, kar je skoro gotovo, bo armada stopilo okrog 393,000 konoskribancev do 15. septembra. Mobilizaciji je zdaj pridruženih 386,000 članov narodne garde in rezervistov.

Zakonski načrt obveze vojaške službe, ki je bil sinoči predljud v senatu, vključuje tudi Russell-Overtonov dodatek, ki daje zasegi privatnih industrij. To se glasi, "da kadar vojni ali pomorski tajnik ugotovi, da porazum med lastnikom kakor koli podjetja, ki je bistvene važnosti za narodno obrambo, ni mogoč, prevzame vlada tako podjetje in ga operira. O vprašanju odškodnine lastniku odločajo sodišča."

Begunci se vračajo v severno Francijo

Vlada odpravila
več vojaških enot

Vichy, Francija, 29. avg. — Okrog 1,600,000 beguncev se je vrnilo iz nezasedenega ozemlja na jugu v svoje domove v severni Franciji, kraje, katere je opanjela nemška armada, v zadnjih treh tednih. Tako se glasi naznanilo notranjega ministra Adriana Marqueta. V južnem delu se nahaja še okrog 2,000,000 beguncev. Vsi bodo v nekaj tednih odpravili v kraje, ki so jim odpotni za pot. Minister je izjavil, da je tudi čez 300,000 belgijskih beguncev, ki so se umaknili v Francijo po nemški invaziji svoje dežele, vrnilo domov. On je tudi priznal, da oskrba beguncev dela velike preglavice avtoritetam.

Petaiova vlada je objavila odredbo, glede odprave vojaških enot, ki ne tvorijo aktivne bojne sile. Te so zdravstveni, pravosodni in stanovanjski zbornici. Armada bo omejena na podlagi odredbe na aktivno bojno enoto.

Spanija pridržala 21 Američanov

Madrid, 29. avg. — Avtoritete so včeraj pridržale 21 članov ameriške enote, ki so prišli iz Francije, kjer so služili v francoski armadi do sklenitve premirja z Nemčijo. Avtoritete bodo ugotovile, ali so Američani služili v francoski armadi kot bojniki. Če so, bodo internirani.

Willkie proti zasegi industrij

"Sovjetizacija ekonomskega sistema"

RUSHVILLE, IND., 29. avg. — Wendell Willkie, predsedniški kandidat republikanske stranke, je izjavil, "da bo Overton-Russellov amandment, vključen v načrtu konskripcije, ki je bil včeraj sprejet v senatu, sovjetiziral ameriški ekonomski sistem, če bo postal zakon." Predsedniku Rooseveltu bi dal popolno kontrolo nad ekonomskim sistemom. Willkie je dejal, da odobrava načrt obvezne vojaške službe, odločno pa je proti zasegi industrij.

Zbližanje med Rusijo in Japonsko

Zveza med Ameriko
in Avstralijo
napovedana

Tokio, 29. avg. — V tukajšnjih diplomatskih krogih krožijo govorice o naporih japonske vlade, katerih cilj je izboljšanje odnošajev med Japonsko in sovjetsko Rusijo. Diplomati pripisujejo veliko važnost dogovoru, ki je bil istočasno objavljen v Moskvi in Hsingkingu, glavnem mestu Mandžurije, ki bo po njih mnenju likvidiral dolgoletni spor med Rusijo in Japonsko, ki ga je izzvalo vprašanje ureditve meje med Mandžurijo in Zunanjo Mongolijo. Slednja je pod vplivom sovjetske vlade.

Japonska je dala velike koncesije Rusiji in bo dala še nadaljnj, ker hoče zavarovati svoje posejane na severu za slučaj, ako bi njena politika ekspanzije proti jugu izzvala nove komplikacije.

List Kokumin, glasilo skrajnih japonskih nacionalistov, ki mnogokrat izraža stališče in mnenje vojnega urada, je objavil vest, da se Amerika ogreva za sklenitev zveze z Avstralijo in formiranje skupnega obrambnega odbora. List trdi, da je prejel to vest iz zanesljivih virov.

Razgovori med Ameriko in Avstralijo so bili že predlagani. Tem naj bi sledila ustanovitev obrambne zveze, ki naj bi ustavila japonsko ekspanzijo proti jugu.

"Ameriška vlada," piše omenjeni list, "se je že zrekla za raztegnitev letalskega prometa iz Honolulu do Nove Zelandije, holandske Vzhodne Indije ter britskih otokov in posejtin, kar je v skladu z njenim načrtom dominacije Pacifika. To pomeni, da bodo odnosi med Ameriko in Japonsko trpeli zaradi nove ameriške politike na Pacifiku. Japonska bo prisiljena na podvzete odločne korake, da ojači svojo obrambo, če bo Amerika nadaljevala svojo agresivno politiko, ki ogroža japonske interese."

Willkie ima večino med premožnimi

Princeton, N. J., 29. avg. — Najnovejša reprezentativno glasovanje, ki ga je izvedel zavod za javno mnenje (Gallup Poll), pokazuje politično nagnjenje volilcev po dohodkih. Volilci z najvišjimi dohodki (kapitalisti) so 71 odstotkov na strani republikanskega predsedniškega kandidata Willkieja, 29% pa na Rooseveltovi strani; volilci s srednjeposrednimi dohodki (največ trgovci in mali podjetniki) so 53% za Willkieja, 47% pa za Roosevelta; volilci z najnižjimi dohodki (delavci in mali farmarji) so 66% za Roosevelta in 24% za Willkieja, dočim so delavci na relifu 75% za Roosevelta in 25% za Willkieja.

FRANCIJA PRI- ZNALA IZBRUH RE- VOLTE V AFRIKI

Anglija podžiga upor v
kolonijah

ITALIJANSKA BAZA
BOMBARDIRANA

Vichy, Francija, 29. avg. — Petaiova vlada je priznala izbruh revolte v francoski Afriki in naprtila krivdo predsedniku angleške vlade Churchillju. Vlada trdi, da je premier Churchill s sodelovanjem generala Charlesa De Gaula, načelnika francoskega odbora v Londonu, podžgal revolto v francoskih kolonijah v Afriki.

General De Gaulle, ki ga je Petaiova vlada imenovala "renegata", je včeraj naznanil, da je dobil zagotovilo od polkovnika De Larminat, guvernerja Chada, francoske kolonije v osrčju Afrike, da se bo boril na strani Velike Britanije. Istočasno je premier Churchill obljubil ekonomsko pomoč francoskim kolonijam, ki se bodo borile z Anglijo proti Nemčiji in Italiji.

Uradni komunikacije naglašajo, da je francoska vlada že podzvela korake, da zatire rebelno gibanje v afriških kolonijah. Ta dalje pravi, "da ni prvič, ko Anglija obljubljuje ekonomsko pomoč in sodelovanje z namenom, da razširi svoj vpliv. Churchill hoče opravičiti blokado, ki je oropala francosko civilno prebivalstvo sredstev za preživljanje. Blokada je vzrok, da ne more Francija dobiti potrebščin iz svojih afriških kolonij."

Iz uradnega poročila ni razvidno, ali je revolta omejena samo na pokrajino Chad, ali se je razširila tudi na druge francoske kolonije v Afriki. Prej objavljena vest, ki pa še ni uradno potrjena, se je glasila, da je izbruhnila revolta tudi v francoski Indokini.

Rim, 29. avg. — Vrhovno poveljstvo je priznalo, da so angleški letalci bombardirali severno Italijo, Abesinijo in Derno, luko in pomorsko bazo v Libiji, in vojaške koncentracije v bližini Egipta. Bombe, katere so vrgli Angleži, so ubile in ranile več civilistov v Harraru, Abesiniji. Poveljstvo poroča, da so italijanski letalci obnovili napade na Aleksandrijo, Egipt, in Hajfo, Palestino. Velika skladišča olja v bližini slednjega mesta so bila uničena.

Anglija lahko nasičuje svoje prebivalce

London, 29. avg. — Angleški uradniki so informirali ameriške agente, predvsem Rdeči križ, naj ustavijo pošiljanje živil v Anglijo, ker v deželi še ni pomanjkanja in ona lahko skrbi za svoje prebivalce. Opozorili so jih, da Anglija potrebuje ambulanse, kirurške inštrumente, topove, letala in municijo. Te stvari bi z veseljem sprejela.

Zamorca sta ugotovila, da je Georgia v Ameriki

Fort Meyers, Fla., 29. avg. — Tukajšnji pomožni postar Wayne Lewis je postavil masinerijo za registracijo nadzavljanov v red in se pripravil na izvrševanje svojega posla. Prva, ki sta se oglašila v uradu, sta bila dva zamorca. "Ali sta tuja?" ju je vprašal Lewis. "Da, gospod," sta odgovorila. "Kje sta bila rojena?" je bilo drugo vprašanje. "V Georgiji," se je glasil odgovor. Postar ju ni registriral.

Domače vesti

Na Labor day ne bo lista

Zaradi postavnega delavskega praznika, Labor day, Prosveta ne izide prihodnji ponedeljek, dne 2. septembra.

Čikaške vesti

Chicago. — Poročno licenco so zadnje dni vzeli Jos. Kočvar in Helen Skrobak, Vernon Roeger in Eleanor Preheren, Jos. Senica in Mary Bogolin, Sam Jerič in Jean Stiegel ter Jack Božič in Lottie Labaj.

Iz Clevelanda

Cleveland. — Dne 27. t. m. je v bolnišnici umrl rojak Fr. Vidgoy, star 44 let in rojen v Primskovem pri Litiji na Dolenjskem. V Ameriki je bil 29 let in tu ostavlja ženo, sina, hčer in dva brata. Bil je veteran iz svetovne vojne. — Zakonska dvojica Cerkenjen je obhajala srebrno poroko.

Lewis opozarja de- lavce na sovražnike

Civilne svobodščine
v nevarnosti

Washington, D. C. — John L. Lewis, predsednik Kongresa industrijskih organizacij, je naslovil poslanico ameriškega parlamentu, v kateri ga svari pred sovražniki, ki pod prevezo povsedevarjanja narodne obrambe naskakujejo delavske pravice z namenom, da uničijo vse pridobitve, katere so delavci izvojevali v zadnjih letih.

"Letošnji delavski praznik naj bo dan ponovne posvetitve nalogam, da bo Amerika obdržala tako demokracijo, da je ne bo strla nobena tuja sila in propaganda," pravi Lewis v svoji poslanici. "Kongres industrijskih organizacij bo še nadalje branil ta narod in njegov demokratski način življenja proti vsem sovražnikom, notranjim in zunanjim. Temelji učinkovite obrambe alone na lojalnosti vseh državljanov, toda lojalnost mora biti spojena s pripravljenostjo, da demokracija nudi najboljši način življenja. Sovražniki delavcev so stalno na delu. Oni hočejo uničiti civilne svobodščine, pravice organiziranja in kolektivnega pogajanja, podaljšati delovne ure in potisniti v armado na milijone delavcev. Velike industrijske korporacije namenoma ovirajo izvajanje obrambnega programa v svoji lakomnosti po ogromnih profitih. Ti so jim več kot obramba. Delavstvo je uverjeno, da ni nobenega vzroka za konflikt v zadevah, narodne obrambe in programom delavske zaščite. Produkcija viri te dežele so ogromni, tako v človeški sili kot v materialu. Iz tega sledi, da lahko naložimo breme narodne obrambe našemu gospodarstvu brez omejitve kapacitete produkcije, ki mora preskrbeti ljudem stvari, ki jih potrebujejo za življenje."

Lewis je dalje naglasil, "da oboroževanje ne bo odpravilo brezposelnosti. Mladina mora dobiti priložnost za zaposlitev. Konskripcija ni izhod. Edino program, ki ga propagira Kongres za industrijsko demokracijo, je najboljša obramba demokracije. Moč tega programa se dviga s porastom članstva unije CIO. Kampanja organiziranja neorganiziranih v industrijskih unijsah se bo nadaljevala."

Lewis je dalje naglasil, "da oboroževanje ne bo odpravilo brezposelnosti. Mladina mora dobiti priložnost za zaposlitev. Konskripcija ni izhod. Edino program, ki ga propagira Kongres za industrijsko demokracijo, je najboljša obramba demokracije. Moč tega programa se dviga s porastom članstva unije CIO. Kampanja organiziranja neorganiziranih v industrijskih unijsah se bo nadaljevala."

Slovaški nastopila proti židom

Berlin, 29. avg. — Slovaški židje bodo morali živeti v posebnih četrtih, katere bodo določile avtoritete. Po v Berlin dosegel poročilo je Sano Mach, slovaški notranji minister, že izdelal načrt glede ločitve židov od ostalih prebivalcev.

RUMUNSKA VLA- DA V NEVAR- NOSTIPADCA

Nemčija in Italija zahte-
vata obnovo pogajanj

RUSIJA SVARI RU-
MUNIJO

BUKAREŠTA, 30. avg. — Člani rumunskega kabineta so se sestali na izredni seji, o kateri pravi opazovalci, da je najbolj važna v zadnjih dvajsetih letih. Namignjeno je bilo, da bo kralj Karol skušal formirati novo vlado v krizi, ki jo je izzvala Ogrska s zahtevom, da ji mora Rumunija vrniti Sedmograško. Vse kaže, da bo Rumunija dobila nov kabinet.

DUNA J, 30. avg. — Osluške Rim-Berlin zahteva obnovo pogajanj med Rumunijo in Ogrsko glede Sedmograške. Zunanji ministri Rumunije, Ogrske, Italije in Nemčije so se včeraj sestali tu na konferenci, na kateri so razpravljali o potrebi "miru" na Balkanu.

MOSKVA, 30. avg. — Uradna časopisna agencija Tass poroča, da je sovjetska vlada posvarila Rumunijo pred provokacijo in zapretja z odločno akcijo, če bodo rumunske čete ponovno prekorčile mejo.

Bukarešta, Rumunija, 29. avg. — Tu je bilo naznanjeno, da so se rumunske čete umaknile več milij pro od meje Besarabije in severne Bukovine, ki sta pod sovjetsko oblastjo. Umik je bil odrejen z namenom preprečitve novega spopada med rumunskimi in ruski četami.

Mešana komisija preiskuje okolnosti bitke med Rusi in Rumunci pri Adankati, Bukovina, v kateri je bilo po prej objavljenem poročilu več sto vojakov ubitih in ranjenih. Rumunska vlada se trudi v naporih za vzpostavitev miru ob sovjetski meji in pričakuje, da bodo voditelji rdeče armade sodelovali z njo.

Očitno je, da je oslušek Rim-Berlin alarmirano zaradi postritve spora med Rumunijo in Ogrsko. Iz tega razloga je sklicalo konferenco na Dunaju, kamor so že dospeli reprezentanti Nemčije, Italije, Rumunije in Ogrske. Konferenca, od katere izida zavisi likvidacija rumunske-ogrskega konflikta zaradi Sedmograške in morda tudi mir na Balkanu, je bila danes otvorjena.

Nacijski krogi v Bukarešti so ponovno naglasili, da Nemčija ne bo rabila sile, da konča konflikt med Rumunijo in Ogrsko. Ona in Italija sta le za obnovo pogajanj med državama. Razgovori med Rumunijo in Ogrsko, ki so se vršili zadnji teden v Turnu-Severinu, so se razbili.

Budimpešta, Ogrska, 29. avg. — Vlada je sinoči naslovila oster protest Rumuniji zaradi rumunske invazije ogrskega ozračja. Protest pravi, da je pet rumunskih letal preletelo mejo in snemalo fotografije ogrskih utrd in vojaških pozicij.

New York, 29. avg. — Telefonske in telefonske zveze med Bukarešto in severnimi rumunskimi provincami so bile pretrgane po radijskem poročilu iz Budimpešte, ki ga je presegla tukajšnja radiopostaja NBC.

Francoski ekonom odpotoval v Ameriko

Vichy, Francija, 29. avg. — Robert Lacour-Gayet, ekonom in finančni svetnik, bo po navodilih Petaiove vlade odpotoval v Ameriko. On je v preteklosti večkrat reprezentiral Francijo v Združenih državah, zlasti pa glede vojnega dolga.

Komunisti vlečejo podporna društva

"Mobilizacija za
mir" je potvara

Chicago, 29. avg. — "Mobilizacija za mir," ki se vrši čez nedeljo in delavski praznik v Chicagu in katero vodijo komunisti iz ozadja na žicah, predse pa porivajo nedolžne pacifistične organizacije in podporna društva tujih narodnosti, je velika potvara. Komunistom ne gre za mir, pač pa jim gre za novo "enotno fronto," katera bi služila njihovi propagandi proti Angliji in vsaki pomoči Amerike za obrambo Anglije. To narekuje komunistom nova Stalinova politika, odkar je sklenil prijateljski pakt s Hitlerjem.

Čikaška "fronta" se baha, da je za demonstracije za "mir" pridobila nemška, židovska, litvinska, poljska in hrvaška podporna društva v Chicagu. Kolikor je to res, so to ona društva, ki so popolnoma ali deloma pod kontrolo ali vplivom stalinovcev.

Na govorniški listi imajo nekega metodističnega škofa (pacifističnega slepca, sveda), republikanskega senatorja Geralda P. Nyeja iz North Dakote in demokratskega senatorja D. Wortha Clarka (druga dva pacifistična fanatika) in kongresnika Vita Marcantonija iz New Yorka, znanega sopotnika; dalje imajo več voditeljev raznih delavskih uni, toda vsi ti voditelji so znani kot komunisti ali njihovi sopotniki. Prijavljen je tudi "socialist" Oscar Ameringer, izdajalec in urednik tednika American Guardian, ki že štiri leta vneta sopotuje z moskovsko "linijo."

Drugi sopotniki, ki so prijavljeni za govornike, so Jim Tully, George Seldes, Robert Moras Lowett, Frank Boas, Philip M. Connolly, Jerome Davis in Theodore Dreiser.

Amerika pridrži "za- mrznjeno" imetje

Deklaracija federal-
nega zakladnika

Washington, D. C., 29. avg. — Federalni zakladnik Henry Morgenthau je omenil možnost, da bodo Združene države pridržale "zamrznjeno" imetje držav, ki so že pred leti prenehale plačevati obresti in kapital na svoje vojne dolge v Ameriki. Rekel je, da ne bo podvzeta nobena akcija glede sprostitve imetja, katerega je zasegla ameriška vlada, ko je Nemčija invadirala prizadete države.

To stališče je zlasti udarec Franciji, ki dolguje Ameriki čez štiri milijarde dolarjev. V Washingtonu sodoja, da "zamrznjeno" francosko imetje v Ameriki znaša skoro dve milijardi dolarjev.

Druge države, katerih imetje bo morda šlo za kritje dolgov, so Belgija, Holandska, Norveška, Danska, Estonija, Litva in Latvija. Morgenthau je naglasil, da Amerika ne bo sprostil francoskega imetja, dokler ne bo videla, kaj se bo zgodilo z ameriški investicijami v Franciji.

Rooseveltova administracija se, kakor vse kaže, boji, da bo Petaiova vlada v Franciji preklicala svoje dolge prav tako kot so storili diktatorski režimi v drugih evropskih državah.

Morgenthau je na vprašanje, ali se bodo nove regulacije nanašale tudi na pošiljanje denarja v Nemčijo, odgovoril, "da se denar lahko pošilja tja, ker mi ne moremo storiti ničesar v tem oziru. Sicer je to nesmiselno, toda med Ameriko in Nemčijo je mir."

ANGLEŠKI LE- TALCI BOMBAR- DIRAJO BERLIN

Deset oseb ubitih in 30
ranjenih v navalu

NOV NAPAD NA
LONDON

Berlin, 29. avg. — Mase angleških bombnikov, ki so letele visoko v zraku, so danes zjutraj bombardirale glavno mesto Nemčije. Bombe so ubile deset oseb in ranile čez trideset. Napad je trajal tri ure.

Bombe so povzročile največje škodo v obljudenem distriktu ob cesti Kottbusser, ki leži dve milj od središča Berlina. Pet oseb je bilo ubitih v tem distriktu; bombe so porušile tudi več poslopij. Ves promet je bil ustavljen, ko so začele padati bombe na mesto.

Na drugi strani so Nemci bombardirali pristanišča in druge točke ob angleškem obrežju, v Walesu in na Škotskem. Vojaško letališče ob ustju reke Temze je bilo tarča nemških bomb. V Berlinu objavljeno poročilo pravi, da so bombe uničile več letal na letališču.

Mornarični minister poroča, da je nemška podmornica potopila angleški tovarniški parnik v Indijemskem morju. Ime parnika ni omenjeno. Poročilo dostavlja, da so Nemci v zadnjih dneh potopili več angleških parnikov, katerih skupna tonaža je znašala 78,000 ton.

London, 29. avg. — Mase nemških bombnikov so danes zjutraj obnovile napade na London in predmestja. Vrgle so na stotine požigalnih in eksplozivnih bomb, ki so zanele požare v več krajih, porušile nekaj hiš in trgovin in neko cerkev.

Druge skupine nemških bombnikov so bombardirale mesta na severovzhodu in severozapadu. Koliko ljudi je bilo ubitih in ranjenih v navali, ni znano. Uradno naznanilo pravi, da je bombardiranje Londona in okolice trajalo sedem ur. Nemci so odleteli nazaj ob štirih zjutraj. Letalski minister poroča, da so bila nemška vojaška letališča in baze v Belgiji, Franciji, Holandiji in Nemčiji bombardirana. Angleški letalci so ponovno invadirali ozračje severne Italije in metali bombe na Milan, Turin in druga industrijska središča.

Razpust prevrat- nih organizacij

Omejitev števila
agentov tujih
diplomatov

Washington, D. C., 29. avg. — Kongresnik Martin Dies, demokrat iz Texasa in načelnik kongresnega odbora, ki preiskuje neameriške aktivnosti, je izjavil, da bo predložil kongresu zakonski načrt "glede razpusta vseh komunističnih, fašističnih in nacijskih organizacij v Združenih državah. Načrt bo vključeval tudi provizijo glede omejitve števila agentov štabov zunanjih diplomatov. Dies je dejal, da je preiskava, ki jo vodi njegov odbor, ugotovila, da se je pojavilo veliko število novih obravnav v poslaniških in konzulatnih uradih tujih držav.

Pred tremi meseci je Dies poizvedel, naj dovoli dodatno vsoto \$100,000 za financiranje preiskave neameriških aktivnosti, toda dolej še ni bila podvzeta nobena akcija. Zadeva je v rokah kongresnika Johna Cochrana, načelnika odbora za aropriacije.

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT
GLASLO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE
PODPORNE JEDNOTE

Organ of and published by Slovene National Benefit Society

Narodnina za Zdravno dravo (izven Chicago) in Kanada
\$4.00 na leto, \$3.00 na pol leta, \$1.50 za četrt leta; za Chicago
in Cileto \$7.50 na leto, \$4.75 na pol leta; za inozemstvo
\$9.00.Subscription rates for the United States (except Chicago)
and Canada \$6.00 per year, Chicago and Cileto \$7.50 per year,
foreign countries \$9.00 per year.Cene glaslov po dopolnili. Rokopisni dopisov in naročnin
glaslov ne se vračajo. Rokopisni literarne vsebine (črtice, po-
vesti, drame, pesmi, itd.) se vrnejo pošiljatelju le v skrajni
nuji, če je priložil poštne znamke.Advertising rates on agreement. Manuscripts of contribu-
tions and unsolicited articles will not be returned. Other
manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned
to sender only when accompanied by self-addressed and stamped
envelope.

Naslov na vse, kar ima stik s Prosveto

PROSVETA

2627-28 St. Lawrence Ave., Chicago, Illinois

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

Datum v ekvipaju na primer (August 31, 1940), poleg vsakega
imena na naslovu pomeni, da vam je s tem datumom poteka na-
ročnina. Ponovite jo pravočasno, da se vam list ne ustavi.

158

Zakaj rojaki tako
malo mislijo?

Ko se je urednik Prosvete pred dvema mese-
cema mudil v Clevelandu, je našel na rojaka,
ki mu je preprosto pripovedoval, da on nima
za svojo osebo najmanjšega interesa za obram-
bo ameriške demokracije. Demokracija—je re-
kel—je dobra za one, ki imajo kapital ali kak-
šno lastnino, toda zanj ne pomeni nič; on nima
svoje hiše ne farne, niti nima dela, sploh nima
ničesar... Demokracije ne more jesti, čemu bi
jo torej branili, ako se Amerika zaplete v vojno
s Hitlerjem ali katerim drugim diktatorjem?

Urednik Prosvete je mirno poslušal tega ro-
jaka, ampak argumentiral z njim, ker se mu
ni zdelo vredno. Čemu bi človek tratil besede
s človekom, ki se še ponaša s svojo totalno ig-
noranco? Urednik je pa sklenil v tistem momen-
tu, da odgovori enkrat kasneje javno ne samo
temu rojaku, marveč vsem drugim rojakom, ki
mislijo enako; saj je znano, da je na-stotine,
na tisoče naših delavcev, ki mislijo tako. Odgo-
vor je zdaj tukaj.

Omenjeni argument ima samo eno stran, ma-
terialno stran. Demokracije ne more jesti—in
zato je zanj brez vrednosti, ni vredna obrambe
z njegove strani. To pomeni, da edina vrednost
v Ameriki je ono, kar pride v želodec. Cesar
ne moreš jesti in popiti, ni vredno nič! Iz
tega sledi, da je kruh, ki je potreben za fizični
obstojek slehernika, dober; naj pride odkoder-
koli; dober je, če pride iz lastnih rok, in prav
tako je dober, če ti ga vrže, kakor psu, kakšen
diktator! Saj je znano, da pes vzame kot brez
razlike občutja, če mu jo daš dobrohotno ali če
ga z njo prej počiš po gobcu.

To ni stališče civiliziranega in kulturnega
človeka. To je stališče živali! Žival pozna edi-
no vrednoto v tem, kar požre. Človek, ki se je
dvignil nad žival, hoče več—veliko več! Človek,
ki hoče biti več kot žival, hoče pred vsem svo-
bodo! In zavest svobode, ki je mogoča le v de-
mokraciji, je veliko več kot poln želodec. Za-
doščanje, da imaš na primer svobodo govora in
lahko brez skrbi poveš komurkoli—na primer
uredniku Prosvete in tudi predsedniku Zdru-
ženih držav—kar misliš, da mu gre ne glede na
to, če se motiš ali ne, je vredno milijonkrat več
kot najboljša pečenka v—ječi!

Argument, da je kruh vse, prihaja iz igno-
rance, katera je lahko posest najbolj fanatične-
ga agitatorja za socializem ali komunizem. In
baš komunistični fanatiki so podkrepili ta žival-
ski argument s tem, da neprestano kažejo na
neki materialni (industrijske, kolektivne farne
itd.) napredek v sovjetski Rusiji, molče pa ko
grob o pomanjkanju vsake osebne svobode, vsa-
ke demokracije tamkaj—njihovi sopotniki (ka-
kršna je clevelandška Enakopravnost!) jim pa
sekundirajo.

Iz tega živalskega argumenta fanatikov, ki
navadno potvarjajo Marksa, izvira lažnjiva in
zlobna katoliška gozdba, da VSI socialisti veruje-
jo samo v želodec in socializem je le vprašanje
želodec. Kako daleč je to od resnice! Celo ko-
munisti sami pobijajo svoj živalski argument
s tem, da vsi stajajo z gladom—in s tem
nehote priznajo, da jim je neka ideja le več ko-
želodec. In celo v rajski Rusiji, kakor čitamo
v knjigah bivših komunistov, zdaj pa zdaj kdo
zastavka z gladom—kdo drugače ne more—v
znak protesta—človeškega protesta!—proti za-
tiranju vsake svobode!

O, ni res, bratje! Nikakor ni res, da je kruh
vse in da demokracije v Ameriki ni vredno bran-
iti, ker je ne moreš jesti, kakor si lačen! Mar
oni, ki to klepečejo, nikdar ne pride na misel,
da tudi lačni ne marajo v ječo, v kateri bi lahko
dohiti kosček kruha in skodelico kave? Kako
to, da vsi po vrsti ne silijo v ječo? Kako to, da
raje hodijo lačni, toda—svobodni naokrog in si
iščejo grizljajev in dela na vse pretege?—Ali se
ti rojaki zavedajo, da v Rusiji, Nemčiji in Ita-
liji delavci ne sme giniti nikamor od svojega
dela? Delajo že in nekaj kruha imajo, toda, ali
je to človeška sreča, da boš samo garal in garal
priklenjen na delo?

Ko je rojak povedal, da ni vredno boriti se za
demokracijo, ker je ne more jesti—ko je to po-
vedal brez strahu, da bi bil zaprt zaradi tega—
se mu je zdelo dobro. Rekal se je veselja, češ:
Dobro sem povedal! In to, kar je svobodno po-
vedal in kar lahko svobodno ponovi tudi v tisku
—ni vredno obrambe! To, da lahko svobodno
(Dolje v zadnji koloni.)

Glasovi iz
naselbin

Nekoliko spominov o Zidanku

Sharon, Pa. — Ne morem dru-
gače kot da tudi jaz nekoliko
napišem o pokojnem Antonu Zi-
danku. Bil je moj sosed in star
že 75 let. Kadar je prišel s po-
tovanja iz tega ali drugega kra-
ja, je vedno prišel k meni in
mi rekel: "Joe, daj mi ti zra-
čunati koliko sem nakolektal in
mi odbi moje procente." Seve-
da sem mu vedno rad ustregel.
Ker je bil v letih, me je tudi po-
prosil, naj ga peljem na pošto,
da bova naredila money order
in ga poslala Prosveti za naro-
čnino. In vselej sem mu rad
ustregel.

Skoro vsak dan sva bila sku-
paj; če nisem šel jaz k njemu,
je prišel pa on k meni in vedno
mi je pripovedoval o delavskih
stvarih. Ko sem ga v bolnišni-
co peljal, mi je rekel, da se ni-
kdar več živ ne vrne. Tam je
bil 22 dni in zdravje se mu je
vracalo na bolje. Potem sem
šel ponj, da ga pripeljem do-
mov. Moč je bil tako vesel, da
je od veselja kar vriskal in de-
jal, da je vesel, ker zopet vidi
sonce. Mene je vedno rad imel.
Ko se je počutil bolje, me je
vprašal, če bi ga zapeljal v Slo-
venski dom v Sharon. Seveda
sem mu vselej ustregel. V do-
mu sem navadno rekel, da sem
pripeljal westlandskega župa-
na. On se je tej opazki smejal
in odvrnil, da jaz sem pa po-
džupan. Vedno mi je rekel: "Ka-
dar jaz umrem, boš pa ti župa-
noval kakor sedaj jaz, pa moje
besede se drži." Seveda sem mu
obljubil.

Bil sem pri njemu tudi tisti
dan, ko je napisal svoj zadnji
dopis, ki je bil priobčen že po
njegovi smrti. Pokopan je bil
civilno. Naj ti bo lahka ame-
riška gruda, dragi Tone! Tvoj
spomin bomo ohranili v naših
delavskih srehi.

Joseph Kramer.

O lastni izobrazbi

Milwaukee. — Po mojem mne-
nju so podučni članki, vzeti na
primer iz Delavske Politike in
tikajoči se delavskih in social-
nih vprašanj, zelo na mestu v
našem listu. Prav tako so na
mestu poročila in tolmačenja o
novih zakonih, ki so problema-
tični za delovno ljudstvo. Hva-
levredni so tudi vsi drugi dobri
spisi, med katerimi se zadnje
čase odlikujejo tudi ženski, o-
sbito pa Mary Juggove v angle-
ški sekciji tedenske Prosvete.
In tudi več drugih dopisov se
presenetljivo umno izražajo z
ženske strani.

To jaz smatram za razvese-
ljiv pojav in velik korak na po-
tu razrednega boja in izobraz-
be. Je res tako kot se je izra-
zila Milka Magon: "Premisljaj
kakor hočeš, vendar zmeraj pri-
deš do zaključka, da je žena ti-
sta, ki ima vse življenjske pro-
bleme na rokah. Ona ima tisto
moč, da z izobrazbo in organizi-
ranjem, ki pride prej ali slej,
lahko stre, uniči in potepta vse
gorje s tem, da dobro premisli,
zakaj rodi človeka."

Vseh resnišnih delavskih vo-
diteljev je sveta dolžnost, da z
vsemi svojimi močmi pomagajo
ženskam do izobrazbe in orga-
niziranja, da bomo tako čim
prej imeli moč, s katero uniči-
mo gorje, katerega nam sedaj
prizadeva sedanji krivnični dru-
žabni red, in da s skupno moč-
jo ustvarimo človeško ugodje, v
katerem bi se bilo res vredno
roditi.

V sedanjem kaotičnem času
je ključ za naše skupno delova-
nje pri reševanju problemov še
toliko bolj potreben. Moški se
morajo otrestiti črnogleda o jav-
nem udejstvovanju žensk, ter
prav to je vzrok, da tako počasi
napredujemo ipd da nas val or-
ganizirane sils denarnih mo-
gotcev lahko pritiska ob steno
kadarkoli se jim poljubi ter na-
še bolj šikanirajo, stradajo in
posiljajo za svoje interese v
klavnico. Zeleti je, da bi se de-
lavski masa pogljobila v sedanje
kaotične svetovne dogočke in
se skupno zavezala, da odstrani
rak-rano, ki razjeda človeštvo

po receptu kapitalistov že ne-
štete generacije.

Naši listi nam nudijo priliko,
da si izmenjamo svoja mnenja,
jih prerešujemo, se iz njih uči-
mo in upoštevamo, kar je na
splošno korist. Delavski listi
nam služijo kot vodilna nit za
čiščenje pojmov in za skupno
delovanje v razrednem boju. Od
naših funkcionarjev v uredni-
štvu in na drugih vodilnih me-
stih pa pričakujemo, da nam
preskrbijo dobro in podučljivo
gradivo in referate, ki se naj
tudi v okrožnicah pošiljajo dru-
štvom, da jih na sejah prečita-
jo. Vsi člani namreč niso na-
ročniki na dnevnik in tudi ni-
majo volje do čitanja, naloga
zavednejših pa je, da imajo
vedno v vidiku razredni boj, ki
zahteva naše skupnosti. In ta-
ko je potrebno, da tudi seje slu-
žijo za izobrazbo tam, kjer je
najbolj potrebno.

Iz teh razlogov mora biti gra-
divo v delavskih listih tako pri-
vlačno in zanimivo, da bo čita-
telj z veseljem prečital vsebino
tudi po dvakrat in povedal še
svojemu sosedu, ki nima volje,
da bi sam čital. S tem bomo
sejali zrnce delavske zavesti
plodovito tudi tam, kjer je ta-
ko potrebno in povečevali našo
skupno moč za uveljavljanje
enakopravnosti in človeških pra-
vic. Z dobro voljo in sistema-
tičnim delovanjem se da mar-
šalski doseči. Pri družtvih in
skoszi naše liste si lahko marsi-
kaj svetujemo, kar bi bilo v na-
šo korist. Dogajajo se na pri-
mer razne nezgode, o katerih
lahko prizadeji poročati v listu
(to nekateri že delajo). Iz tega
se drugi čitatelji pouče, kaj jim
je storiti v podobnem slučaju.

Neka znanka mi je pripove-
dovala, da se je nahajala na
poulični, ki se je iztirila. Pa-
sajirjem se ni hujšega pripetilo
kot to, da so se prestrašili in
pretresli, nekateri so bili tudi
opraskani in oškodovani na
raztrganju obleke. Naslednje
dni se je oglasil na njenem do-
mu agent družbe, ki je poizve-
doval, kako se počuti in kaj mi-
slji, kdo je zakrivil nesrečo. Od-
govorila je, da se ne počuti do-
bro, da se je pretresla in da
misli, da ji mora družba plačati
odškodnino. Zgovorni agent jo
je začel prepričavati, da s sod-
nijo ne more nič dobiti od druž-
be, vendar pa bo on gledal, da
bo dobila vsaj \$25. Tedaj se je
oglasil še njen mož, ki je rekel,
naj bo vesela, če dobi toliko, ker
tožiti itak ne more. Tako je
pristala na \$25 in jih tudi do-
bila.

Po naključju se je čez nekaj
časa sestala z neko drugo so-
potnico, ki ji je povedala, da je
bil tudi pri njej tisti agent, to-
da se ni zadovoljila s \$25 in je
končno dobila \$100. Povedala
ji je, da je slišala, da so tudi ne-
kateri drugi toliko dobili. Tako
izrabljajo pretkani agentje
nevedo ljudstva, ki si ne zna
pomagati z legalnimi sredstvi,
ki so mu v takih slučajih na
razpolago.

O takih in slinih dogodkih
naj bi se poročalo v naših li-
stih, ker so podučni za vse. Pri
družtvih bi si lahko pomagali
pa tudi v drugih primerih. Mar-
siko se mora na primer seliti,
toda težko najde primerno sta-
novanje. Z iskanjem se prične

naš kršiv pot in se čestokrat
konča s slabim uspehom. Pa
so slučaji, da ima kakšen rojak
na razpolago povoljno stanova-
nje. Ali bi ne bilo dobro, ako
bi sporočili društvu in tako na-
klonil dobro stanovanje kakšne-
mu članu, ki bi mu bil hvaležen
in bil vesel, da se mu ne bo tre-
ba zopet v kratkem seliti?

Je še več drugih stvari in
metod, katere bi lahko izrabili
v medsebojno pomoč in v ko-
rist družstvenih aktivnosti sploh.
S tem bi pospeševali naše za-
nimanje za društva in napra-
vili naše seje bolj zanimive;
privabili bi člane, da bi jih v
večjem številu posečali. Iz tega
razloga je dolžnost glavnih u-
radnikov in družstvenih odbor-
nikov, da skrbje za privlačno
gradivo za društvene seje, ki bi
bile živahne, stvarne in poduč-
ljive. In to je tudi potrebno,
ako hočemo, da bodo seje bolj
obiskovane. Obratno pa bo o-
stalo kakor je: žalostna, klav-
na udeležba, kot se glase pri-
tožbe in izjave v glasilu.

Komaj traja seja eno uro, že
je predlagano, da se zaključi.
Veliko bolj koristno in umestno
bi bilo, da bi po izčrpanju dru-
štvenih zadev prešli na disku-
zijo, kjer bi lahko ta ali oni po-
dal dobro idejo o tej ali oni
stvari glede naših splošnih in-
teresov. Ako se nam zdi, da
kakšna točka v pravilih ne od-
govarja našim potrebam, je
pravilno, da so jo vzame v pre-
tres in izdela resolucijo za nje-
no spremembo. Poleg tega so
še druge zadeve, o katerih bi
bilo dobro, da smo o njih pou-
čeni, osobito sedaj pred volitva-
mi. Če navzoči niso kompet-
entni pravilno odgovoriti in
pojasniti, se lahko pismeno
vpraša na merodajnem mestu.
Take diskuzije bi napravile na-
še seje vsakokrat bolj zanimive
in bi privabile boljšo udeležbo.

Na zadnji seji društva Vene-
re 192 SNP je bila udeležba
malo boljša. Poročila stalnih in
drugih odborov so bila z zado-
voljstvom vzeta na znanje. Se-
stra Augusta Stiglic je povila
druga krepkega sinčka. Če-
stitalmo! Sklep zadnje seje je
bil, da vsaka članica plača vstop-
nico za našo jesensko priredbo,
če se iste udeležijo ali ne, in sicer
35c v društveno blagajno, kar
blagovolite vpoštevati. Prihod-
nja seja bo 10. septembra in bo
zopet važna. Članice so uljud-
no vabljenje, da se udeležijo v pol-
nem številu. Čim več nas bo
tudi bolj bo seja zanimiva in
vsestransko uspešna.

Christina Moseley.

Drobiš iz metropole

Cleveland. — Včeraj je bila ne-
delja. Ali kljub temu, da so ver-
niki proslili za lepo vreme, da bi
imeli uspešen piknik, je deževalo
skoro ves dan in marsikaj po-
kvarilo. Naše štiri slovenske
cerkve in njih društva "svetega
imen" so priredila nekakšen
piknik. Tone Grdina je bil vod-
ja, kot vedno, kanonik Oman iz
Newburga pa glavni govornik.
Kako se je stvar obnesla, se ne
vemo. Če bi ne bil delal, bi jih
bil obiskal, ker rad posekam ta-
ke priredbe. Kar se tiče dežja,
moram reči, da je bil izrek: "vse
pride od zgoraj", pravilen. Dež
je padal od zgoraj dol. Kakšen
namen je imel tisti, ki ga je po-
slal na zemljo, nam ni znano.

Tudi naš soc. klub 49 je imel
smolo s piknikom. Mi upamo,
da ne bodo več prirejali piknika
listi dan kot prej omenjeni, ker
imajo lahko dvakratno škodo.
Prvič gre mladina rajši k "naj-
svetejšim", drugič jih pa z
dežjem zadene ista kazen kakor

"najsvetejši". Well, jaz ne za-
pravim veliko, nekaj pa bi le bil
pri "49. regimentu", kjer sem
služil dolgo let. Bom poslal pa
Proletarcu, čeprav pravi, da de-
lam zločinstvo. Če so nekateri
ljudje majhni, ne smemo biti vsi
majhni, vsaj možganako ne.

Naš meščanski list pravi, da
Kremlin ne žaluje za Trockijem.
Moram reči, da je on moral biti
posebež, ker drugače bi mu ne
bili toliko stregli po življenju.
Nekdo se ga je gotovo bal, in ta
nekdo je gotovo Stalinov Jože,
čeprav pravi, da je iz jekla.

Pravijo tudi, da hoče Rumuni-
ja zopet govoriti kot velik člo-
vek, toda jo bo Hitler posadil v
prvo klop med majhne učence,
ki potrebujejo poduka v dikta-
torstvu. Tudi poročajo, da je
pobegnilo osem jetnikov iz fran-
coskih Hudičevih otokov. Ampak
ko so bili že daleč na begu so iz-
vedeli, da je sedaj sama Fran-
cija na—hudičevem otoku!

Naš župan Burton je ta teden
dal priznanje potnikom na naših
ulicah, da lahko bolj brez skrbi
hodijo. Saj je že čas, kar jim
avtomobilisti itak še nikdar ni-
so dali priznanja, v sled česar jih
že toliko počiva v večnih loviščih.
Če bom izvedel še kaj novega,
bom pa še poročal.

Frank Barbič, 53.

Langerhols ima besedo

Johnstown, Pa. — Br. Barbič
mi priporoča, naj se privadim
njegovim dopisom in Gardnovim
člankom. Barbičevih dopisov
sem že privajen in jih rad čitam,
dasi se z vsem, kar piše, ne strin-
jam do pike, kajti Frank je vča-
lji precej "krenki". Kar se tiče
"združitev", ki je Barbiču ostala
v želodcu, so mu že drugi pove-
dali, da bomo kljub samostojno-
sti (ako pride) pri JSZ še vedno
združeni in nihče ne bo nam bra-
nil, da bi ne mogli delati za so-
cializem kot smo do sedaj. Za-
kaj je torej treba tega nasprot-
stva?

Glede br. Gardna je stvar
približno ista. Mnogo njegovih
člankov sem že čital in se z nji-
mi strinjal 100%. Z njim sem
se na primer strinjal leta 1934,
ko je znani Dollfuss napadel av-
strijske socialiste. Tem napa-
dom so se sodrugi v Avstriji po-
stavili v bran z orožjem. Takrat
smo vsi socialisti, tudi br. Gar-
den, odobrvali pogumni odpor
avstrijskih sodrugov. Vedeli
smo, da je treba svobodo braniti,
če tudi so žrtve.

Ko je pred štirimi leti izbruh-
nila v Španiji civilna vojna, smo
zopet bili vsi socialisti na strani
brambovcev svobode. Br. Gar-
den je takrat pisal članke v prid
španskih lojalistov in ostro kri-
tiziral vladno Anglije in Francije,
ker sta lojalistom odrekli podpo-
ro in jim prepredili, da niso mo-
gli dobiti potrebnega orožja. Tu-
di je kritiziral ameriško vlado,
ker ni dovolila izvoza orožja lo-
jalistom. S tistimi članki sem
se strinjal v celoti.

Ko je prišla kriza v Čehoslo-
vakiji, je bil br. Garden zopet
na strani Čehov, ki so se hoteli
Hitlerju z orožjem upreti. Cham-
berlaina in Daladierja je imeno-
val izdajalca, ker nista nudila
Čehom oborožene pomoči. Tudi
s temi članki sem se strinjal, ka-
kor tudi z mnogimi drugimi, ki
se niso tikali vojnih homatij v
Evropi.

V začetku septembra 1939 je
Hitler udrl s svojo militaristično
mašino na Poljsko. Anglija in
Francija, zaveznici Poljske, sta
nato napovedali vojno Nemčiji.
Kakor v prejšnjih omenjenih bojih
v Avstriji in Španiji, se je tudi s
to vojno pričela borba med ko-
likor toliko demokratičnimi drža-
vami in Hitlerjevo diktaturo.
(Dolje na 3. strani.)

Hitrostni rekordi
v človeškem telesu

Svet občuduje tekača, ki preteče v sekun-
do 10 m in napravi pri tem do 7 korakov. I-
malo ljudi pa se zaveda, kaj pomeni teh "7"
v sekundi in koliko fizioloških dogodkov, ki
pr. impulzov volje, ki gredo skozi živčne vo-
de do mišic, raztegov in skrčitev mišic itd.,
treba, da se opravi vsak posamezni teh kor-
kov.

Pri tem je zmogljivost mišicja, ki opravljajo
korake, neznatna v primeri z brzinsko zmog-
ljivostjo mišic v drugih delih telesa. Že da-
časa je znano, da se živčni dražljaji prenaja-
jo možganov do mišic z brzino 30 do 50 m v
sekundo, torej s precejšnjo hitrostjo, ki se
seveda ne da primerjati s hitrostjo zvoka ali
celo elektrike. Ta brzina je za vsakega človeka
malo različna, pri nekaterih ljudeh celo pre-
pešana. Astronomi čutijo vsakega potnika
da registracije, ki jih fiksirajo opazovalci
daljnogledih s pritiskom na električno tiplo
popravijo s pomočjo "osebne enačbe".

Zelo znatne brzine dosegajo mišice do-
izvežanih prstov dobrih pianistov. Kadi-
izvajajo trilete, opravijo 10 do 11 zvokov v
sekundo, pri igranju tonske lestvice 13 do 14
zvokov, pri drugih prstnih vajah pa 16 do 17
zvokov. Posebno hitri so pa gibi mišic v
govorjenju in petju.

Jezik oziroma jeziček zaniha pri izgovorja-
ostrega "r" 30 do 90krat na sekundo sem-
tja. Še večji pa so gibi glasilk. Normalno
zanihajo te 1000- do 1300krat na sekundo
fiziološki trdijo, da je treba za to pospešiti
ki so večje, nego zemeljska pospešitev. P-
visokem c pevk zanihajo glasilke celo 2000
krat na sekundo, pri čemer pa je upoštevan
temeljni zvok. Kajti vsak glas je sestavljen
kakor znano iz temeljnega in višjih zvokov,
določajo njegovo "barvo", in ti višji zvoki po-
trebujejo še znatno večjega števila nihajev.

Lepe žene se ne postarajo

Zena se pogosto spreminja, pravi pregov-
Lahko pa bi pristavili, da se njena leta spre-
najo posebno, če gre za filmske igralk. No-
narjem ali svojim oboževalcem navodno prav-
jo, da so pet, deset ali še več let mlajše, ka-
ko v resnici.

Zelo zanimiv je primer filmske igralk Me-
West. Trdila je, da je stara 30 let. V procesu
njenim možem pa se je izkazalo, da se je po-
ročila že leta 1911. In od takrat vedo vsi v Ho-
lywoodu, da ima Mae West že blizu 50 let.

Sicer pa ni sama med petdesetletniki. V na-
mo družbo spadajo tudi pionirji nemega fil-
ma Mary Pickfordova, Gloria Swanson, Marion De-
Vise, Bebe Daniels, ko so še sedaj dobro znane
filmskemu občinstvu.

V Franciji in Hollywoodu je mnogo štiride-
setletnih filmskih igralk in igralk. Reči se ma-
ra, da dobro "nosijo" svoja leta in da je njihov
lepota še vedno tako sveža, kakor da bi bile de-
set let mlajše. Vsem se zdi, da te igralk ne bo
do nikoli ostarele.

"Mlada" dekleta z lasmi "a la" Daniele De-
rieux imajo prav za prav 35 do 40 let. Ali
kdo trdi, da je Mirna Loy starejša kakor 30
let? Pa je vendar tako. Že leta 1917 je Mirna
Loy debutirala v nekaterih filmih. Pozneje
igrala vlogo "vampa" in eksotične žene in do
sedaj je dobila vloge šarmantne žene v zvočnih
filmu.

Tudi Constance Bennett je že nad 40 let
ra.

Jeanette Gaynor, ki še vedno igra vloge ml-
dih deklet, ima tudi že 35 let. Prav tako Cla-
dette Colbert, Joan Crawfordova, Carole Lon-
bard in Marlene Dietrich, ki ima že 18-let-
hčerko.

Blizu štiridesetih let so Kay Francis, Norma
Shearer, Miriam Hopkins, Irene Dane, Ger-
myr Idd.

Le Anabella, ki je mati 14-letne deklice, je
prekoračila 30. leto. Betty Davis je 31 let star,
božanska Greta Garbo pa ima samo 33 let.

Louise Rainer, Zoretta Young, Virginia Br-
in Poketa Godar imajo 30 let.

Med francoskimi filmskimi igralkami je na-
mlajša Michelle Morganova, ki je stara šele 25
let. Družestna Danielle Darrieux je rojena leta
1917 in šteje torej 23 pomladi.

Pred dvajsetimi leti

(Iz Prosvete, 30. avgusta 1920)

Domače vesti. V Chicagu se je začela
vencija SSP v Pilsen auditoriju. Glavna ta-
na dnevnem redu je združitev vprašanje.

Delavske vesti. Rudarji v Illinoisu so se
razumeli z lastniki rogov.

Iz inozemstva. V ulični bitki v Belfastu
Irskem je bilo ubitih 15 Ircev.

Sovjetska Rusija. Pojačane poljske čete
začele ofenzivo proti Rusom, ki so se pri-
umkati. Rusko-poljska mirovna konferenca
je preselila v Rigo.

(Dolje iz prve kolone)

pove komur hoče—ni vredno, da bi se revl
ril za isto!

Ali rojaki pomislijo, kaj govore? Ni p
mislilo! Pomislili in razumeli bodo šele takr-
če se zgodi, da Amerika izgubi demokracijo.
Takrat bodo vedeli, kaj so izgubili...

HOLLYWOODSKA ZVEZDA

ROMAN IZ ŽIVLJENJA AMERIŠKE FILMSKE METROPOLE

Spisal E. Stillebauer.

Prevedel Ivan Jontez

Nikoli poprej ni bil nobeden film tolikokrat predvajan in nobeden ni prinesel toliko milijonov v filmske blagajne kot "Ana Boleyn". Heatlhovno solnce je sprico nje docela zatemnelo. Oči vseh so bile uprte v Mabel Moon. In v deželi je bilo malo ljudi, ki niso bolj poznali Mabel Moon kot na primer Washingtona, Lincoln, Wilsona in Hardinga.

Sprico tega nenadnega, bliskovitega uspeha, doseženega v pičlih šestih mesecih, je bilo seveda pričakovati, da se bo življenje nove filmske dive tudi na zunaj popolnoma spremenilo. Vendar se to zdaj ni še zgodilo.

Nasprotno, Mabel Moon, ki je prejane mesece, ko je bila zaposlena z novim filmom, živela v skromni hišici v Hollywoodu, se je nenadoma preselila nazaj v "Ljubko koč". Zakaj je to storila, ni nihče vedel, tudi Doris Hearting in Lizzie Copper, kateri sta njena slava pomagala kvišku, ker je bila taka njena volja. Časopisi, ki so si zdaj dali opravka s privatnim življenjem slavne igralkice, so bili prav tako v megli in so zato njen korak pripisovali njeni skromnosti, kateri se niso mogli dovolj načuditi in jo prehlaviti. Skandal zaradi Astorine smrti, v katerega je bilo potegneno tudi Mabelino ime, je bil zdaj po vsem videzu popolnoma pozabljen in svet je samo občudoval vrline nove filmske zvezde.

Z vrha ploske strehe "Ljubke koč" je bil zelo lep razgled na Los Angeles in videlo se je celo morje v daljavi. Gledalec je lahko videl v daljavi za cestnim ovinkom pečino, na kateri je stala svetlejša obdana vila "Boa Vista". Kjer je stala Ada Negrini žalovala za svojo gosposarico Rito Astori. Ob večerih, ko je solnce zahajalo pred očmi na strehi počivajoče Mabele Moon, se je zdela vila "Boa Vista" kakor krasen biser v ognjenem morju od zahajajočega solca požalčenega Pacifika.

Ta vila, ki ji je pripovedovanje Ade Negrini prineslo ime "Skrinja duhov", je imela silen vpliv na razgled, razbitchano domišljijo Mabele Moon. Ponoči, ko sta njeni tovarišici že davno spali, je Mabel čisto ostala sama na strehi, upirala svoje velike vijoličaste modre oči v nočne sence in lunin soj zavito vilo "Boa Vista" ter napeto, pridržujoč diha prisluškovala, kajti ob tem času je duša pokojne Astori, ki po pripovedovanj Ade Negrini iz neznanega vzroka ni mogla najti pokoja, tavalala okrog vile.

Te nemirno, nepokojno dušo je hotela Mabel pregnati od tod. Samo zato je bila ostala v Hollywoodu, zato se je vrnila v "Ljubko koč" in zato je sedaj koprnela po trenutku, ko bo imela dovolj poguma, da bo uresničila svoj romantični načrt, ki ga dotlej ni bila še nikomur zaupala.

Njen načrt je bil, kupiti vilo "Boa Vista", se preseliti v njo in se upustiti v strašno borbo s to mrtvo žensko, dokler je ne prisili, da se za zmerom povrne v deželo večnega pozabljenja.

Bilo je nekega soprotnega popoldneva. Mabel Moon je bila sama doma. Doris in Lizzie sta bili v mestu, kamor sta se bili odpravili po razne potrebnosti. Mabel je čitala, dokler ji ni začela boleti glava in tudi morfijska brizgla ni več prinesla olajšanja.

Ob šestih se je začelo bliskati. V daljavi je mrmralo morje.

Mabel je šla na streho, kjer je bila s tovarišicami uredila majhen cvetlični vrt. Tam se je naslonila na ograjo, ki je obdajala rob strehe ter se začela ozirati po pokrajini. Pri tem ji je obstal pogled na "Skrinjo duhov," domu pokojne Astori, ki so ga zdaj obsevali bliski.

Ozračje je bilo kot mrtvo in soprotna strahna. Mabel se je začela potiti in težko dihati. Nenadoma jo je obšla huda slabost.

Dekle se je zgrozilo. Kaj je to? Posledica strupa, ki ga je jemala vzlic resnemu svarilu doktorja Fieldinga? Ona se na to svarilo ni ozirala. Kako tudi? Mar je ni morfijska brizgla v spanje, kadar ga je bila potrebna in ji krepil živce? Dekle ni hotelo misliti na morfijsko brizglo, na katero je bila neločljivo navezana. Saj je ta brizgla pomenila za njo počitek in slavo, moč in zlato, veličino in nazadnje nesmrtnost! Kaj ni bilo to dovolj?

Krone dreves okrog "Ljubke koč" so nenadoma vrtrepetale v vetru, ki je zavel od morja. Mabel se je zazdelo, da sliši prihajati iz daljave mrmranje razpenjenega morja, udarja jočega ob pečino, na kateri je stala vila "Boa Vista".

"Boa Vista"! Cilj njenih želja in misli, ki jo je navdajal s skrbjo in grozo, vero in upanjem obenem in kjer nemirna duša ni mogla najti večnega počitka!

Nad vrhovi smrek vile "Boa Vista" je obvisel nalik tajinstvenemu zastorju škrlatno vijoličasti oblak, obrobjen z zlato črto.

Mabel se je zgrozila. Kaj je to se je v strahu vprašala. Ali vidi prived? Ali se ji meša? Ali lega noč na njen um?

Dekle je začelo šteti, koliko injekcij morfijsa je bila vzela. Najmanj šest, če ne sedem, kar ni bilo izključeno.

Tedaj se je iz oblaka nad "Boa Vista" vsul dež. Potem je na njegovem temnem ozadju zažarela mavrica, pod katere sedmerobarvni lokom se je "Boa Vista" zdela kot lepa obluba in novo upanje.

Mabel je stegnila razprte dlani nad glavo. Na dlani in glavo so ji začele padati debele deževne kaplje. Dekle je zbežalo pred ploho v hišo.

Mabel se je vlegla na zofo, vzela v roke položeno morfijsko brizglo ter se začela igrati z njo. Zunaj je lilo kot iz škafa.

To bo osmi vbrizg, si je pravila, dasi bi se rada prepričala, da bo šele sedmi. Skušnjava je bila vsekakor huda. Misel na vbojdljaj, na bolečino, ki jo je vselej povzročil in ki je bila predhodnica čudovito olajšujočega učinka injekcije strupa, jo je slado razburjala. Prav za prav je bolj koprnela po ti bolečini kot po strupu in njegovem sladkem učinku. Ali pa se je morda le varala. Ali ni bilo to koprnenje po bolečini od vbojdljaja zgolj znanilec bližajoče se omračitve uma?

Njeni dolgi, tenki prsti so se igrali z brizglo. Osmi vbrizg! In kaj je rekel doktor Fielding? Ali bi ne bilo bolje, da to pot premaga skušnjava? Ali ima še toliko moči nad samo seboj, da to doseže?

Mabel je cincala. Igla njene brizglice je neodločno počivala na njeni nadlakti, čakajoč, da se zadre v belo kožo in drhčeče mišice. Tedaj je zabrneel hišni zvonec in Mabeli je brizgla padla iz rok na tla.

Kdo je pri vratih ob tem času in v tem nalu? se je Mabel vprašala v strahu, ki jo je bil nenadoma obvel. Ali spet Usoda trka na njena vrata, kakor je zadnjič prišla v osebi Billa Tomsa? Če bi bili pri vratih Doris in Lizzie, bi jima vendar ne bilo treba zvoniti, saj imata ključ.

Mabel je vstala kot v sanjah. Ko je odprla duri, je uzrla pred seboj v silni plohi staro, zgrbančeno žensko — Ado Negrini. Mabel se je zdrznila.

(Dalje prihodnjič)

Senator Burton K. Wheeler (stoječ ob sedežu) govori proti zakonskemu načrtu obvezne vojaške službe v senatni zbornici.

"Pojdite do Flgovca, povprašajte stražnika in pokazal vam bo."

"Sem tako malo znana tu. Oh, tako je lepo pri vas, vsi slovensko govorite, a tam doli preko je žalostno, ne razumem jih. Tuj jezik."

"Gospodična, ali plešete?" se je oglašil sosed na nasprotni strani.

"Ne morem."

Nasmejan obrazek je poblede.

Potegnili si je malce prekratko krilce čez spodnje, ki se je blestelo v svitu umetne svile, najbrže vse premoženje, kar je imela in še to tuje, tam preko.

"Dva možka naprej!"

Sama ženaka je še ostala, razen moje leve sosedice, ki je najbrže prišla čitati časopis v čakalnici.

"Oprostite, prva sem bila in v okolici Kranja služim, čas je, da grem k zdravniku."

Vstala je. Že tako ni bila velike rasti. Ko se je prestopila, groza, obe nogi zmaličeni, kruljavi, no nekaj, kar bi človek ne verjel. S težko mujo se je prizibala do ordinacijskih vrat. Nasmejan obrazek je vtinil v megli.

"Kje je banovina?"

"Gospodična, ali plešete."

Moja leva sosedica me sune pod rebra.

"Ali je to mogoče?"

"Gospa, dvajset let jih gledam. Iščete zdravja, bedni so. K nam ne hodijo našimljene dame, neprespanih noči, ne gospe z namisljeno migreno, ne v kožuhih in svilu, z diamanti in zefiri, k nam pridejo ponižani in razžaljeni, bedni in razočarani v življenju, bolniki."

"Dva možka naprej!"

Samo dva ava še bila.

Vstal sem in sem šel mimo nje. "Kaj vam je?"

"Gospod zdravnik, bolj slabo vidim."

"Stopite k oknu!"

"Sedite!"

Pogledal mi je v oči in z električno lučjo posvetil.

"Vstanite! Obrnite se!"

"Zatisnite levo oko!"

Na nasprotni steni je visel karton prelepčen s črkami in številkami.

"Kaj je to?"

"C."

"In to?"

"E."

"Naprej!"

"8."

"6."

"P."

"Tu!"

Bilo je nekaj čisto majhnega. Nisem vedel, kaj bi rekel.

"Rudolf Valentino."

"Je umrl."

Epidemija smešnic

Takole na jesen, ko se skrajšajo dnevi, se vrinejo med vojno psihozo po družbah tudi smešnice. Niso vse duhovite, med njimi mnoge, ki so že davno bile kršene in prihajajo znova pogrete na dan.

Po kosilu sem prižgal pipico in sedel v naslonjač. Žena je sedla h klavirju, ubrala nekaj tonov in prestala.

— Dragi, na misel mi je prišla neka smešnica, naj ti jo povem?

— Na dan z njo!

In povedala mi jo je. Smejal sem se, seveda.

— Dobra je, kaj ne?

— Izvrstna! Od kod jo imaš?

— Od Ančke! Vendar ne boš mislil, da si je kak moški dovolil povedati mi jo.

— Bog ne daj! A kje jo je zvedela Ančka?

— Od njenega moža. On ni taka mrtva klada kakor ti. Zabavala svojo ženo. Zmerom ima pri sebi beležnico, vanjo zapisuje vse. Ti ne delaš tako.

— Dobro je. Kupil bom beležnico in zbiral vice!

— Oh, kako si mi zlat! Vzkljane žena, me objame in poljubi za vrat.

Naslednjega dne sem imel opravka na banki, kjer dela Ančkin mož:

— Pozdravljen, Julij! Tako suhoparno delo imaš, povem ti izvrstno smešnico!

— Kolosalno!

— Samo če jo že poznaš, mi povej, da ne bom govoril do kraja. In povedal sem mu vic. Julij se je smejal do solz, trebuh se mu je tresel, naočniki so mu padli z nosa.

— Hahaha, izredno! No, takoj popoldne ga moram povedati svoji ženi!

Iz banke sem odšel na glavno pošto. Med potjo sem srečal doktorja Miho, odličnega prijatelja in velikega oboževalca moje žene.

— Ti, mi pravi, vem za izvrstno smešnico, samo če jo poznaš, mi povej.

"Gospodična, napišite +0.75!"

Potem mi je gospod zdravnik nataknil očala na oči, reči hočem na nos ter mi dal v roke na kartonu nalepljeno besedilo.

"Citajte!"

"Die Natur ist eine Gabe der ..."

"Drugi odstavek!"

"Der Mensch ist die Krone der ..."

"Naprej!"

"Gospod doktor, ne vidim."

"Gospodična, napišite +1.45!"

"Gospodična, ali plešete?"

In pripoveduje mi že znano poščekatko. Prekinem ga. Kolosalno, kaj ne?

— Odlično! odgovorim. Od koga si jo čul?

— Od Julija v banki. Veš, on beleži smešnice v notes. In od koga si jo ti čul?

— Jaz od svojega šefa. Izredno človek. On zna celo vrsto mastnih smešnic.

Med kosilom sem dejal ženi:

— Govoril sem z Julijem. Povedal sem mu tvoj vic. Ni ga poznal, čeprav si rekla, da ga je poznal.

— Od koga? Pa od vaše žene? No, ne smete se pretvarjati, ste znani kot zbiratelj smešnic. Celote beležite jih v notes, mi je povedala vaša gospa.

Nima zakaj!

Potepuh je ležal v senoždih. Slučajno je šel duhovnik in ga vprašal:

"Kaj vam je slabo? Ali lite spraviti z bogom?"

Potepuh: "Kaj se bom sprijatelj, saj se nisem skregal!"

Cankarjeva družba v Sloveniji je za leto 1940 izdala sledeče tri knjige:

1. **KOLENDAR, povečan in z bogato vsebino.**

2. **MARSELJEZA, spisal v spomin 150. letnice francoske Velike revolucije Herman Wendel.**

3. **SLOVENSKE POLITIČNE PROBLEME. Spisal Anton Dermota.**

Vse te tri knjige dobite poštne prostote za \$1.

Velika zaloga drugih knjig v slovenskem in angleškem jeziku. Pišite po cenik

Knjigarna Proletarca

2301 So. Lawndale Ave. - Chicago, Illinois

NAROČITE SI DNEVNIK PROSVETA

Po sklepu 11. redne konvencije se lahko naroči na list Prosveta prišteje eden, dva, tri, štiri ali pet članov iz ene družine k eni naročnini. List Prosveta stane za vse enake, za člana ali nečlana \$1.20 eno letno naročnino. Ker pa člani še plačajo pri assessment \$1.20 na tednik, se jim to prišteje k naročnini. Torej sedaj ni vroška, volja, da je list predrag za člana SNPJ. List Prosveta je vaša lastnina, gotovo je v vsaki družini nekdo, ki bi rad čital list vsak dan. Člani lista Prosveta je:

Za Zdrul. državo in Kanado \$6.00 Za Ciceru in Chicago je \$1.20

1 tednik in 4.90 1 tednik in 1.20

2 tednika in 3.60 2 tednika in 2.40

3 tednike in 2.40 3 tednike in 1.20

4 tednike in 1.20 4 tednike in 1.20

5 tednikov in nič 5 tednikov in 1.20

Za Evropo je \$9.00

Izpolnite spodnji kupon, priložite potrebno vsoto denarja ali novca. Order v pisnu in si naročite Prosveta, list, ki je vaša lastnina.

Pojasnilo: Vselej kakor hitro kateri teh članov preneha biti član SNPJ, ali če se preseli proč od družine in jo zahteva sam svoj del, tednik, bode moral tisti član iz dotične družine, ki je tako skupno naročena na dnevnik Prosveta, to takoj naznaniti upravništvu lista, in obenem doplačati dotično vsoto listu Prosveta. Ako tega ne storijo, tedaj mora upravništvo znižati datum za to vsoto naročnika.

PROSVETA, SNPJ, 2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Prišlo po pošljim naročnino za list Prosveta vsoto \$.....

1) Ime Čl. družine \$.....

Naslov Čl. družine \$.....

Ustavite tednik in ga pripilite k moji naročnini od slednjih članov moje družine:

2) Čl. družine \$.....

3) Čl. družine \$.....

4) Čl. družine \$.....

5) Čl. družine \$.....

Mesto Družina

Nov naročnik Star naročnik

V čakalnici

Telban Janko

Velika palača. Majhno prene-roden vhod. Greste na levo k okencu, kjer vam uradnik pri-tisne štampiljko. Potem na desno, zopet na levo. Lesena, reči hočem steklena nihajoča vrata in ko se umirijo, ste v čakalnici.

Naziv.

Otroški in očesni ambulatorij.

Dve klopi stojišta notri, eno okno, na ne prav prijetno dvo-rišče, na steni napisana tabla:

"Ta hiša in naprave v njej so namenjene tvojemu zdravju, za-to ne kvari ničesar."

Vstopil sem.

Eden, dva, deset, dvajset, no-jaz sem trinajsti.

Dve klopi.

Trije sedijo na eni, mi trije na nasprotni, sedem se jih dre-nja pred vrati ordinacijske so-be.

Vrata se odpro.

Zdravnik v bel halji se poja-vi: mož častitljive postave, si-vih obrv, kratko pristrizeno si-ve brade, morda bi našel par čr-nih nitk vmea, majestično, urad-no:

"Dva možka naprej!"

Močnejši spol prevladuje.

Vse tiho.

Rad bi kadil.

Potegnem iz žepa "dozo", ah-ne to je nemško, skladišče, ne odgovarja, shramba tudi ni pravi-lno, kutijo, ne valja, zakloni-šče, ni prav, zaboj, se ne stri-nja, potegnem čisto navadni za-vitek "cigaret", ne, svaletič, ki jih dela stroj na milijone, za nas male ljudi.

Teče Drava, teče ...

Na desni se mi zasmeje mla-do dekle.

"Gospod, čitajte!"

Kaditi prepovedano.

"Dve ženski naprej!"

Neopaženo sem vtaknil zavi-tek "Drava" nazaj v žep.

Pogledal sem naokrog.

Na desni, nasmejana deklica, bolj majhne postave, prisodil bi ji osemnajst let. Malce prekrat-ko krilce, izpod katerega gleda novo svileni spodnje krilce. Ro-ke obklesane od pranja, pomiva-nja, noge - semetrične, postava prilična, malce majhna za leta, kasje kostanjevi, a oči čudovito modre, a ta nasmišljani obrazek.

"Gospodična, od kod ste," se ogla-si na nasprotni klopi mlad človek, malce upahljih lic.

"V okolici Kranja služim."

"Lepo! Tudi jaz sem iz 'Kra-nja'."

"Ali plešete?"

"Ne morem."

"Zakaj?"

"Dva možka naprej!"

"Zakaj?"

Ko bi te besede ne bilo.

"Zakaj?"

Me žena vpraša, zakaj ne pri-neses dovolj denarja domov? Ljubica fanta, zakaj me ne lju-biš več; bolnik, kje si ljubo zdravje, starček po mladosti hre-peni, močna zrela žena po atle-tu, ljudje po bogastvu, gostilni-čar po gostih, časopis po naroč-nikih, bolniška blagajna po čla-nih, mornar po morju, ribič po ribah, lovec po divjačini, boga-taš po zlatu, vojskovodja po zmagi.

Zakaj, zakaj, zakaj ...

Rečna deca po kruhu, čebela po medu, delavska žena po po-čitku, moker-po solcu, mi vsi po pravici.

"Dve ženski naprej!"

Moja dečna sosedica je posku-šala vstati, a je še malce pose-de-la.

Prišli sta drugi dve in sta šli z gospodom zdravnikom.

"Gospod," se obrne name, kje je pa banovina?"

"Šest mesecev sem že tu, pra-vico imam od bivanja, a knjižice še nimam, brez nje pa službe ne dobim."